

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО И ПРОЦЕСС

УДК 342.9

ЗАХИСТ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ АДМІНІСТРАТИВНИМИ СУДАМИ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ У СПРАВАХ ПРО ПОНОВЛЕННЯ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ

Ярослав БУРЯК,

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена розкриттю захисту прав та законних інтересів особи адміністративними судами першої інстанції у справах про поновлення на публічній службі. Акцентується на поновленні прав та законних інтересів особи окремими адміністративними судами під час розгляду справ про поновлення на публічній службі. Обґрунтовується, що захист прав та законних інтересів особи адміністративними судами першої інстанції у справах про поновлення на публічній службі відіграє важливу роль у забезпеченні та гарантуванні прав працівників у процесі здійсненні ними своїх повноважень.

Ключові слова: законні інтереси особи, адміністративні суди, публічна служба, поновлення на роботі, органи державної влади, місцевого самоврядування.

PROTECTION OF RIGHTS AND LEGAL INTERESTS OF PERSONS BY ADMINISTRATIVE VESSELS OF THE FIRST INSTANCE IN THE PROBLEMS ABOUT THE ADJUSTMENT TO PUBLIC SERVICE

Yaroslav BURIK,

Candidate of Law Sciences, Assistant of the Department of Civil Law and Process of Educational and Scientific Institute of Law and Psychology of National University "Lviv Polytechnic"

SUMMARY

The article is devoted to the disclosure of the protection of the rights and legal interests of a person by administrative courts of first instance in matters concerning the renewal of the public service. The emphasis is placed on the renewal of the rights and legal interests of the person by the district administrative courts when considering cases on renewal in the public service. It is substantiated that the protection of the rights and legal interests of a person by administrative courts of first instance in matters concerning the renewal of a public service plays an important role in ensuring and guaranteeing the rights of employees in the exercise of their powers.

Key words: legal interests of the person, administrative courts, public service, renewal at work, state authorities, local self-government.

Постановка проблеми. Нині доволі активно вітчизняна наука розглядає питання про захист прав та законних інтересів особи під час поновлення на публічній службі в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Як показує практика аналізу рішень окремими судами першої інстанції, дедалі частіше звільнені працівники подають позовні заяви про поновлення на публічній службі, застосовуючи як аргумент обґрунтування незаконного, на їхню думку, звільнення.

Фактично прийняття Кодексу адміністративного судочинства та пропис у ньому норми, що поновлення громадян на публічній службі відбувається за нормами КАС України, призвели до збільшення позовів у цій категорії справ за нормами цього кодексу.

Актуальність теми дослідження підтверджується нерозкритістю цієї проблематики та незначною увагою вітчизняних науковців до проблем захисту прав та законних інтересів особи, поновлення її прав у разі незакон-

ного звільнення суб'єктом владних повноважень судовими органами у порядку адміністративного судочинства.

Стан дослідження. Варто зазначити, що вітчизняні вчені [1–6] розкривають загалом відповідальність на публічній службі, конфлікт інтересів, правообмеження та форми захисту суб'єктивних прав і законних інтересів громадян, водночас питання захисту прав та законних інтересів громадян на публічній службі судовими органами практично не досліджується.

Метою та завданнями статті є аналіз судових рішень окремими адміністративними судами перших інстанцій у справах про поновлення громадян на публічній службі.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [7].

Відповідно до ст. 129-1 Конституції України судові рішення є обов'язковим до виконання.

Принцип обов'язковості судових рішень закріплений і в ст. 14 КАС України, відповідно до змісту якої судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України. Невиконання судових рішень тягне за собою відповідальність, встановлену законом [8].

Згідно з ч. 1 ст. 370 КАС України судові рішення, яке набрало законної сили, є обов'язковим для учасників справи, для їхніх правонаступників, а також всіх органів, підприємств, установ та організацій, посадових чи службових осіб, інших фізичних осіб і підлягає виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності – за її межами.

Відповідно до ч. 1 ст. 371 КАС України негайно виконуються постанови суду про поновлення на посаді у відносинах публічної служби та присудження виплати заробітної плати, іншого грошового утримання у відносинах публічної служби у межах суми стягнення за один місяць.

Крім того, відповідно до положень ч. 2 ст. 235 Кодексу законів про працю України у процесі винесення рішення про поновлення на роботі орган, який розглядає трудовий спір, одночасно приймає рішення про виплату працівникові середнього заробітку за час вимушеного прогулу. Згідно з ч. 5 ст. 235 КЗпП України рішення про поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного на іншу роботу працівника, прийняття органом, який розглядає трудовий спір, підлягає негайному виконанню [9].

Відповідно до ч. 2 ст. 372 КАС України визначено, що судові рішення, яке набрало законної сили або яке належить виконати негайно, є підставою для його виконання [8].

Правова природа діяльності органів державної виконавчої служби та її основне призначення полягають саме в примусовому виконанні рішень суду, в тому числі постанов судів про поновлення на посадах у відносинах публічної служби, які набрали законної сили, що і є підставою для негайного їх виконання. Добровільне виконання рішення суду боржником – це його законодавчо встановлений обов'язок. Зокрема, зазначений обов'язок не є похідним від дій особи (подання заяви чи виконавчого листа для відкриття виконавчого провадження), яку поновлено на роботі. У таких випадках держава в особі органу державної виконавчої служби несе відповідальність за виконання остаточних судових рішень [10].

Відповідно до ч. 2 ст. 65 Закону України «Про виконавче провадження», рішення про поновлення на роботі незаконно звільненого працівника вважається виконаним боржником із дня видання відповідно до законодавства про працю наказу або розпорядження про поновлення стягувача на роботі та внесення відповідного запису до трудової книжки стягувача, після чого виконавець вносить постанову про закінчення виконавчого провадження [11].

Кіровоградський окружний адміністративний суд у своєму рішенні від 15.01.2018 р., № П/811/2305/17 зазначив, що питання щодо поновлення колишнього працівника на посаді в державному органі має вирішуватися відповідно до рішення суду, шляхом прийняття суб'єктом призначення розпорядження (наказ) про поновлення колишнього працівника на посаді державної служби в державному органі з дати його звільнення на підставі рішення суду [12].

На підставі наказу (розпорядження) про поновлення працівника на роботі вносяться зміни до трудової книжки працівника відповідно до п. 2.10 [13]. Зокрема, визнається недійсним запис, зроблений відповідно до наказу (розпорядження), визнаного судом незаконним.

У рішенні Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області від 02.03.2018 р. у справі № 398/3842/17 суд дійшов висновку, що виконання відповідачем рішення суду про поновлення позивача на посаді не відбулося, оскільки позивача не поновлено на роботі з дати незаконного звільнення, позивач не ознайомлений із розпорядженням про поновлення, його не допущено до роботи, не внесений відповідний запис до трудової книжки [14].

Рішенням Херсонського окружного адміністративного суду від 12.04.2018 р. № 821/382/18 у справі про поновлення на публічній службі судом встановлено, що до цих фактичних обставин порядок примусового виконання рішень суду не має застосовуватись, оскільки відповідно до норм процесуального закону судові рішення підлягало виконанню негайно [15].

Своєю чергою, рішення про поновлення на роботі вважається виконаним із дня видання власником або уповноваженим ним органом відповідного наказу.

У цьому випадку період із дня ухвалення Херсонським окружним адміністративним судом постанови, а це 01.08.2016 р., по день фактичного поновлення позивача на посаді, а це 23.08.2017 р., є часом затримки виконання рішення органу, який розглядав трудовий спір про поновлення на роботі незаконно звільненого працівника, тобто є часом затримки в поновленні позивача на посаді.

Зазначена правова позиція викладена в постанові Верховного Суду Касаційного адміністративного суду від 16 лютого 2018 р. у справі № К/9901/1561/18 [16].

Європейський суд із прав людини, розглядаючи справи, неодноразово наголошував на необхідності виконання остаточного рішення суду.

Таким чином, своєчасне виконання законного рішення суду гарантує захист прав та свобод особи і є одним із показників утвердження принципу верховенства права у державі.

Рішенням Закарпатського окружного адміністративного суду від 30.03.2018 р. № 807/2434/15 встановлено, що негайність виконання судового рішення полягає в тому, що воно набуває властивостей обов'язкового і підлягає виконанню не з моменту набрання ним законної сили, а негайно з часу його оголошення в судовому засіданні. Таке рішення суду вказує на обов'язок, а не на право роботодавця не пізніше наступного дня після проголошення судового рішення незалежно від відкриття виконавчого провадження видати наказ або розпорядження про поновлення такого працівника на роботі та внести відповідний запис до трудової книжки [17].

З огляду на викладені норми права та вищеописані матеріали справи, зважаючи, що судові рішення про поновлення особи постановлено 02.03.2012 р., наказ про виконання рішення суду винесений відповідачем 27.05.2015 р., а запис до трудової книжки позивача про поновлення його на роботі за судовим рішенням внесений тільки 29.05.2015 р., суд погодився з твердженнями позивача щодо наявності з боку відповідача затримки у виконанні судового рішення.

Сама негайність виконання судового рішення полягає в тому, що воно набуває властивостей обов'язкового і підлягає виконанню не з моменту набрання ним законної сили, а негайно з часу його оголошення в судовому засіданні. Таке рішення суду вказує на обов'язок, а не на право роботодавця не пізніше наступного дня після проголошення судового рішення незалежно від відкриття виконавчого провадження видати наказ або розпорядження про поновлення такого працівника на роботі та внести відповідний запис до трудової книжки.

Рішенням Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 15.01.2018 р. № 308/9095/16-а встановлено, що позивачку неправомірно звільнено з публічної

служби, з огляду на факт, що процедура звільнення у зв'язку з дисциплінарним стягненням передбачає сукупність таких факторів, як відсутність працівника більше трьох годин, після чого власник або уповноважений орган має зажадати письмових пояснень від працівника щодо причин відсутності його на роботі, після чого звертається за попередньою згодою до виборного органу, який під час розгляду такого звернення має заслухати пояснення працівника, і надати свій висновок щодо погодження чи відмову у погодженні притягнення працівника до відповідальності керівнику, який, зваживши всі обставини, має прийняти рішення щодо застосування дисциплінарного стягнення. Враховуючи, що особа, на думку суду, правомірно була відсутня на публічній службі, суд дійшов висновку про задоволення позову [18].

Висновки. Отже, захист прав та законних інтересів особи окремими адміністративними судами полягає в тому, що негайність виконання судового рішення набуває властивостей обов'язкового і підлягає виконанню не з моменту набрання ним законної сили, а негайно з часу його оголошення в судовому засіданні. Таке рішення суду вказує на обов'язок, а не на право роботодавця не пізніше наступного дня після проголошення судового рішення незалежно від відкриття виконавчого провадження видати наказ або розпорядження про поновлення такого працівника на публічній службі.

Список використаної літератури:

1. Демченко Ю.В. Позитивна відповідальність у публічній службі: адміністративно-правові аспекти. *Право та державне управління*. 2014. № 1-2. С. 19–22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ptdu_2014_1-2_6.
2. Бондарева Л.В. Руйнівний (термінаторний) менеджмент на публічній службі: причини, наслідки та шляхи подолання. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2015. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_2_3.
3. Лола В. Феномен відповідальності - безвідповідальності на публічній службі: концептуалізація поняття / В. Лола, О. Петренко. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2016. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2016_2_23.
4. Кацуба О. Конфлікт інтересів на публічній службі: поняття і сутність. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2017_1_12.
5. Мельничук Т.П. Правообмеження в публічній службі в Україні та в деяких країнах Європи. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2018. Т. 29(68), № 6. С. 89–94. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2018_29\(68\)_6_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2018_29(68)_6_20).
6. Гуцу С.Ф. Адміністративна форма захисту суб'єктивних прав і законних інтересів громадян та організацій. *Гуманітарний часопис*. 2010. № 2. С. 117–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gumc_2010_2_17.
7. Конституція України від 28.06.1996 р. (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print>.
8. Кодекс адміністративного судочинства від 06.05.2005 р. (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
9. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 г. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
10. Рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 09.08.2018 р., № 823/1557/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75926642>.
11. Закон України про виконавче провадження від 02.06.2016 р. № 1404-VIII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/print>.
12. Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду від 15.01.2018 р., у справі № П/811/2305/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71627937>.
13. Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затверджені наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення від 29.07.1993 р. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93>.
14. Рішення Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області від 02.03.2018 р. у справі № 398/3842/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72688462>.
15. Рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 12.04.2018 р. № 821/382/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73307920>.
16. Постанова Верховного Суду Касаційного адміністративного суду від 16 лютого 2018 р. в справі № К/9901/1561/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71622070>.
17. Рішенням Закарпатського окружного адміністративного суду від 30.03.2018 р. № 807/2434/15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73280318>.
18. Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 15.01.2018 р. № 308/9095/16-а. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71622069>.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Буряк Ярослав Ярославович – кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Buriak Yaroslav Yaroslavovych – Candidate of Law Sciences, Assistant of the Department of Civil Law and Process of Educational and Scientific Institute of Law and Psychology of National University “Lviv Polytechnic”

yaroslavburiak@gmail.com